

ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΙΟΝΙΟΥ ΚΑΙ ΑΙΓΑΙΟΥ: ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΒΕΛΤΙΩΣΕΙΣ

17/9/2025

Σχόλια και παρατηρήσεις του ελληνικού γραφείου της Greenpeace επί της Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης (ΕΠΜ) για το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Νοτίου Αιγαίου 1- Νότιες Κυκλάδες (ΕΘΠΝΑ 1-Νότιες Κυκλάδες) (Ιούνιος 2025)

ΣΥΝΟΨΗ

Το ελληνικό γραφείο της Greenpeace χαιρετίζει την πρωτοβουλία της κυβέρνησης για την εγκαθίδρυση δύο νέων προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών στις περιοχές του Ιονίου και τον Νοτίων Κυκλάδων. Η πρωτοβουλία αυτή αποτελεί μια κίνηση προς την σωστή κατεύθυνση, η οποία θα ευθυγραμμίσει την Ελλάδα με τους στόχους που έχουν τεθεί από το Πρωτόκολλο Kunming Montreal για τη Βιοποικιλότητα, το Στρατηγικό σχέδιο δράσης για τη Μεσόγειο post-2020 και την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα 2030. Παράλληλα η εγκαθίδρυση των δύο πάρκων, υπερβαίνοντας τον στόχο 30%, δύναται να φέρει την Ελλάδα σε πρωταγωνιστικό ρόλο στην προσπάθεια προστασίας της θάλασσας. Η Greenpeace υπογραμμίζει την καίρια σημασία σύντομης ολοκλήρωσης της διαδικασίας και εισαγωγής των δύο περιοχών σε πλαίσιο νόμου.

Παράλληλα, το ελληνικό γραφείο της Greenpeace εντοπίζει και καταθέτει τα παρακάτω σχόλια.

Ι. Γενικά Σχόλια

ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ:

Η δημόσια διαβούλευση πρέπει να είναι μια διαδικασία διαλόγου, συμμετοχής και κατάθεσης στοιχείων, τεκμηριωμένων επιχειρημάτων και απόψεων, που θα διασφαλίζει τη συναίνεση και τη δέσμευση όλων των εμπλεκόμενων φορέων. Για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα, ο διάλογος θα πρέπει να είναι ανοιχτός και να γίνεται με διαφάνεια. Από τις δυο ΕΠΜ προκύπτει ένας προβληματισμός αναφορικά με την μη ουσιαστική εμπλοκή των **τοπικών κοινοτήτων και των συμφερόντων των αντίστοιχων stakeholders στον σχεδιασμό**, μελέτη, χαρτογράφηση της προστατευόμενης περιοχής. Παρότι η μελέτη κατατίθεται προς διαβούλευση, αυτό το σχήμα δεν εμπλέκει ουσιαστικά τις τοπικές κοινωνίες σε επίπεδο διακυβέρνησης.

Η συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων σε προηγούμενη φάση καθιέρωσης προστατευόμενων περιοχών Natura -που τώρα υπάγονται στο νέο πλάνο- κρίνεται ανεπαρκής, ενώ προτείνεται μια πιο ουσιαστική συμμετοχή των κοινοτήτων στον

παρόν σχέδιο. Η σημασία συμμετοχής των κοινοτήτων στις δυο νέες προστατευόμενες περιοχές κρίνεται αναγκαία, καθώς:

Οι δύο νέες περιοχές περικλείουν πολυάριθμους νομούς, περιφέρειες και κοινότητες που σε συνδυασμό με την νησιωτικότητα, εισάγουν επιπλέον δυσκολίες. Για την ομαλή και standardised λειτουργία, επίβλεψη και φύλαξη του κάθε πάρκου κρίνεται αναγκαία η ουσιαστική εμπλοκή και η εξασφάλιση συναίνεσης των κοινοτήτων στο νέο πλαίσιο που θα προλαμβάνει τις ακυρωτικές αντιδράσεις εφαρμογής των αναμενόμενων ΠΔ.

Αντίστοιχο ζήτημα κρίνεται πιθανό να εγερθεί αναφορικά με τις υπάρχουσες προβλέψεις για δημιουργία διευρυμένων περιοχών ανάπτυξης υδατοκαλλιέργειών.

- **Άρθρο 3.1.4 & 3.2/ ΣΜΠΕ Αιγαίου:** αναγνωρίζονται τα ανθρωπογενή αίτια που απειλούν προστατευτέα αντικείμενα της ΘΠΠ (όπως ο μαυροπετρίτης). Για την ομαλή λειτουργία του πάρκου θα απαιτείται ο μετριασμός αυτών των ανθρωπογενών αιτιών, που μόνο μέσω ουσιαστικής διαβούλευσης μπορεί να επιτευχθεί. Κοινωνικές και συμπεριφορικές αλλαγές δεν μπορούν να απαιτηθούν μόνο εκ των υστέρων από τη θεσμοθέτηση του πάρκου, αλλά οφείλουν να υπάγονται σε μια συνολική και ολιστική διαδικασία αλλαγής νοοτροπίας απέναντι στην προστασία της φύσης, που απαιτεί επαφή με τις τοπικές κοινωνίες και ουσιαστική πολιτική τους συμμετοχή.
- **3.2/ΣΜΠΕ Αιγαίου:** Αναγνωρίζονται οι άμεσες απειλές που βιώνουν τα είδη όπως η μεσογειακή φώκια κ.α. κητώδη από αλιείς. Για τη μεσογειακή φώκια ειδικά η άμεση ανθρωπογενής απειλή χαρακτηρίζεται ως πολύ σημαντική και ως καθοριστικός παράγοντας της θνησιμότητας του είδους. Η Μελέτη υπερτονίζει την ανάγκη ελέγχου των δραστηριοτήτων, επόπτευσης χώρου και bottom-up δουλειάς με τους ντόπιους αλιείς για να μετριαστούν οι αρνητικές και επιβλαβείς στάσεις απέναντι στη φώκια. Η αναγνώριση αυτή καταδεικνύει την εξαιρετικά υψηλής σημασίας ανάγκη διαβούλευσης, και την παράλειψη από μέρους των μελετών να **συλλέξουν και να προβλέψουν τη διαχείριση των αντιδράσεων/ ανησυχιών/ προβληματισμών καίριων stakeholders στις ΘΠΠ.**

Ειδική πρόταση

Όπως έχουν στηρίξει οι οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών και στο παρελθόν, με μορφή πρότασης [Νόμου](#), η συμμετοχή του κοινού σε διαβουλεύσεις για περιβαλλοντικά θέματα, η ενίσχυση συμμετοχής τοπικών κοινωνιών και η ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών εν γένει, κρίνεται αναγκαία, Παρόλα αυτά, διαπιστώνεται ότι οι δύο δημοσιευμένες περιβαλλοντικές μελέτες για τις περιοχές του Αιγαίου και Ιονίου δεν εμπλέκουν αρκούντως τις τοπικές κοινότητες ούτε προβλέπουν στρατηγική συν- διαχείρισης των Πάρκων.

Κρίνεται αναγκαία η σωστή ενημέρωση των τοπικών κοινοτήτων για τις βλέψεις των προστατευόμενων περιοχών και της προστασίας τους και η χαρτογράφηση των προβληματισμών σημαντικών stakeholders (αλιείς, εστίαση, εργαζόμενοι στη θάλασσα κ.α.)

GREENPEACE

- Έστω και την τελευταία στιγμή, και σίγουρα πριν την έκδοση των ΠΔ, προτείνεται να γίνουν παρουσιάσεις των ΣΜΠΕ σε τοπικό επίπεδο με κύριο στόχο να καταγραφούν και να απαντηθούν τυχόν ανησυχίες. Μια τέτοια προσέγγιση κρίνεται αναγκαία: όχι μόνο θα προλάβει αντιδράσεις και αρνητικές διαθέσεις απέναντι στις νέες ΘΠΠ, αλλά θα εξασφαλίσει διόδους δημοκρατίας και επικοινωνίας, θεμελιακό ζητούμενο των διαδικασιών διαβούλευσης.

Γενικό Σχόλιο

Οι δυο ΣΜΠΕ καταδεικνύουν τεκμηριωμένα τη μεγάλη ανάγκη συντονισμού υπουργείων για την ουσιαστική και ομαλή θεσμοθέτηση και λειτουργία των δυο ΘΠΠ.

1. Συγκεκριμένα κρίνεται θεμελιακή η σύμπραξη μεταξύ Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Υπουργείου Εθνικής Άμυνας, Υπουργείου Τουρισμού, Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής και Υπουργείου Μεταφορών και Υποδομών. Η ανάγκη αυτή προκύπτει λόγω αλληλεπικάλυψης των ΘΠΠ (και ειδικά του Ιονίου) με περιοχές στρατιωτικών ασκήσεων, έντονης τουριστικής δραστηριότητας (η οποία μάλλον προβλέπεται να ενταθεί σύμφωνα με τη στόχευση των ΣΜΠΕ) και εκτεταμένης θαλάσσιας κυκλοφορίας, απόρροια του προτεινόμενου αναπτυξιακού μοντέλου.

Το ζητούμενο για την Greenpeace δεν είναι απλώς η δημιουργία ΘΠΠ, αλλά η ουσιαστική λειτουργία τους με σκοπό την ανάκαμψη της θαλάσσιας ζωής

- Σε πολλά σημεία οι δυο ΣΜΠΕ περιγράφουν υπαρκτά προβλήματα και τα αναλύουν, λιγότερο ή περισσότερο, αλλά δεν προκύπτει πάντα πώς η θέσπιση των δύο νέων ΘΠΠ θα μετριάσει αυτά τα περιγραφόμενα προβλήματα.

Άρα δεν προκύπτει παντού ο ρόλος που θα παίξει η ΘΠΠ στην προστασία της θάλασσας πέραν μιας χαρτογράφησης των σημαντικών ενδιαιτημάτων. Πχ η ΣΜΠΕ Ιονίου κάνει εξαιρετική δουλειά στο να περιγράψει τη βιοποικιλότητα της περιοχής και τους κατά είδους κινδύνους, αλλά πέραν της περιγραφής της υπάρχουσας κατάστασης δεν υπάρχει πάντα περιγραφή των νέων ρυθμιστικών μέτρων.

- Η χρήση ποσοτικών έναντι ποιοτικών κριτηρίων για την τεκμηρίωση των επιλεχθέντων περιοχών υπαγωγής στην ΘΠΠ δεν κρίνεται πάντα επαρκής.

Συγκεκριμένα, το κριτήριο κάλυψης Κατανομής ($100 > p. > 15\%$) δεν είναι πάντοτε ενδεικτικό της σημασίας προστασίας, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση της Ελληνικής Τάφρου. Αντίστοιχα, παρότι χρησιμοποιούνται ποιοτικά κριτήρια (ευαλωτότητας κ.α.) για τα προστατευτέα είδη χλωρίδας και πανίδας, η λογική δεν συνάδει με την κατάτμηση των ενδιαιτημάτων τους. Κρίνεται ότι τα επιλεχθέντα κριτήρια στοιχειοθέτησης των δυο ΘΠΠ είναι κατά τόπους ανεπαρκή και χρήζουν δεσμεύσεων ισχυροποίησης (βλ δεσμεύσεις διεύρυνσης προστατευμένης περιοχής, οικολογικών διαδρόμων, προτεραιοποίησης περιβαλλοντικών στόχων).

- **Άρθρο 3.1.4./ΣΜΠΕ Αιγαίου**

Η Μελέτη θέτει το ζήτημα διαχείρισης απορριμμάτων στις Νότιες Κυκλάδες, ειδικά αναφορικά με τις αρνητικές συνέπειες που επιφέρουν στην οικοσυστημική ισορροπία λόγω προσέλευσης ζώων όπως ο ασημόγλαρος. Η μελέτη μεταθέτει στον διαχειριστή του Πάρκου τις ευθύνες διαχείρισης απορριμμάτων στην περιοχή. Δεδομένης της προβληματικής κατάστασης με τα απορρίμματα στην Ελλάδα, η Greenpeace θέτει ερώτημα αναφορικά με την επιπλέον φροντίδα και προσοχή στη διαχείριση απορριμμάτων εντός των νέων ΘΠΠ μιας και επηρεάζουν τόσο αρνητικά το προστατευτέο αντικείμενο, όπως καταδεικνύει η μελέτη.

- **Διοίκηση Πάρκου**

Δεδομένου ότι στα σχέδια περιλαμβάνονται υπάρχουσες προστατευόμενες περιοχές και πάρκα, τα οποία τελούν ήδη υπό καθεστώς κάποιας προστασίας, υπάγονται σε φορείς και διευθύνονται από δομές, προκύπτει ένα ερώτημα αναφορικά με τη διαχείρισή τους. Η Greenpeace θέτει ερώτημα αναφορικά με το ποιος φορέας θα αναλάβει την επιτήρηση όλων των νέων εκτάσεων και πώς θα λειτουργήσει αναφορικά με τις υπάρχουσες δομές; Θα υπάρξει κάποια διαδικασία μετάβασης;

Τίθεται ερώτημα, αναφορικά με την επιτήρηση των δύο πάρκων, ειδικά αναφορικά με την επιτήρηση πρακτικών - όπως το ψάρεμα με τράτα- που θα τεθούν εκτός νόμου. Πώς θα αντιμετωπιστεί το “Ζήτημα” προσωπικών δεδομένων που έχει τεθεί ως αντεπιχείρημα επιτήρησης σκαφών/ τρατών από το global fishing watch; Θα ενταχθεί επίσημα στο σύστημα επιτήρησης η καταγραφή που θα γίνεται από το Global Fishing Watch;

Ειδική πρόταση

Η Greenpeace παραπέμπει σε σχετική έκθεση της WWF για τη διαχείριση, η οποία δύναται να αποτελέσει βάση σχεδιασμού της αποτελεσματικής επιτήρησης και των απαραίτητων διοικητικών αλλαγών. Υπογραμμίζεται η σημασία να μην υποβαθμιστούν τα υπάρχοντα καθεστώτα προστασίας μέσω της ένταξής τους στο νέο πάρκο. Επίσης εφιστάται προσοχή στη διαχείριση απορριμμάτων στην περιοχή μιας και επηρεάζουν αρνητικά και το προστατευτέο αντικείμενο άμεσα και έμμεσα, όπως καταδεικνύουν οι μελέτες. Η ευθύνη του φορέα στη διαχείριση των απορριμμάτων κρίνεται προβληματική.

ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Η Greenpeace τονίζει ότι κάθε πρωτοβουλία παρακολούθησης/ συλλογής δεδομένων/ συλλογής πληροφοριών κ.ο.κ. οφείλει να διέπεται κυρίως από τις αρχές της διαφάνειας και της ουσιαστικής συμμετοχής ώστε να διασφαλίζεται η επιτυχία του εγχειρήματος, εναλλακτικά κάθε πρωτοβουλία θα βρίσκει απέναντί της μέλη της κοινωνίας των πολιτών και των τοπικών κοινοτήτων. Κρίνεται αναγκαίο όπου υπάρχει διαδικασία συλλογής πληροφορίας να αποσαφηνίζεται πού θα αποθηκεύεται αυτή η πληροφορία, πώς θα χρησιμοποιείται και από ποιον και ποιος θα έχει πρόσβαση σε

αυτήν.

II. Ειδικά Σχόλια και Προτάσεις

A. Ecosystem approach/ οικοσυστημική προσέγγιση:

Εντοπίζεται μια σχετική σημασία των οικοσυστημάτων η οποία δεν αντανάκλα την οικοσυστημική προσέγγιση ή τη βιολογική πραγματικότητα των υπό προστασία ειδών (όπως φυσητήρες).

- **Άρθρο 4.3.1/ ΣΜΠΕ Αιγαίου**

Η ΘΠΠ Νοτίων Κυκλάδων δύναται να καλύψει με απόλυτη επάρκεια τα ενδιαίτηματα πολλών κρίσιμων ειδών. Ωστόσο, εκτεθειμένα παραμένουν τα ενδιαίτηματα τροφοληψίας και αναπαραγωγής βαθύβιων ζώων (όπως φυσητήρας και ζιφιδός). Η κατάτμηση αυτή και η αποδοχή της αντιβαίνει στην οικοσυστημική προσέγγιση, ενώ υποτιμά την οικολογική σημασία αυτής της χαρακτηριστικής μεγαπανίδας. Κατ' ελάχιστο προτείνεται η ρητή δέσμευση περαιτέρω προστασίας των ενδιαιτημάτων αυτών των ειδών στα επόμενα έτη.

- **Άρθρο 3.1.4. /ΣΜΠΕ Αιγαίου**

Σελ. 78: Η Μελέτη αναγνωρίζει την πτώση των αριθμών μεταναστευτικών πτηνών που πραγματοποιούν Υποσαχάρια μετανάστευση και τη σημασία προστασίας τους με ανεφοδιαστικούς σταθμούς. Λαμβάνοντας υπόψη αυτά τα δεδομένα, καθώς και τις βλέψεις για εξορυκτικές δραστηριότητες κάτω από την Κρήτη, η Greenpeace θέτει ερώτημα και ανησυχία αναφορικά με τη μη συμπερίληψη περισσότερων οικοσυστημάτων, ειδικά στο κομμάτι της Ελληνικής Τάφρου, στο πάρκο του Αιγαίου ή στο Πάρκο του Ιονίου. Σύμφωνα με την οικοσυστημική προσέγγιση, κρίνεται αναγκαίο να διαφυλαχθούν αυτοί οι πληθυσμοί διατοπικά, λαμβάνοντας υπόψη τα μεταναστευτικά μοτίβα. Κρίνεται αναγκαίο να ληφθούν υπόψη αυτές οι ιδιαίτερες μετακινήσεις και να ενημερώσουν την επέκταση προστατευτικού καθεστώτος και σε άλλες περιοχές, τηρώντας ποιοτικά οικοσυστημικά κριτήρια.

- **Άρθρο 3.1.1.1 & 4.2 /ΣΜΠΕ Αιγαίου**

Παρότι όλα τα αναπαραγωγικά σημεία της μεσογειακής φώκιας καλύπτονται στη μια ή την άλλη μελέτη, προκύπτει ερώτημα αναφορικά με τη συνδεσιμότητα των 2 πάρκων ειδικά σε σχέση με τη φώκια ή άλλα κητώδη θηλαστικά τα οποία δραστηριοποιούνται στα βαθύτερα σημεία του πάρκου (που συμπίπτουν με την Τάφρο και τα όρια του πάρκου του Ιονίου). Η απόσταση ανάμεσα σε Αντικύθηρα (όριο Πάρκο Ιονίου) και Ανάνες (όριο πάρκου Αιγαίου) είναι 105.62 KM. Δεδομένου ότι και τα Κύθηρα και η Κίμωλος είναι σημεία αναπαραγωγικής σημασίας για τη φώκια, προκύπτει ερώτημα αναφορικά με τη μη εξασφάλιση οικολογικού διαδρόμου ανάμεσα στα 2 πάρκα για τις φώκιες και άλλα είδη. Επιπλέον, αν πράγματι επιβληθούν απαγορευτικές και άλλες αυστηρά ελεγκτικές νομοθεσίες για την αλιεία, πώς κρίνεται ότι θα επηρεάσει αυτό το “αππροστάτευτο” κενό τα όρια του μεν και δε πάρκου. Τίθεται ερώτημα αναφορικά με την πιθανότητα η υπερεκμετάλλευση ή ο μη

έλεγχος σε αυτή τη μικρή ζώνη μεταξύ των 2 πάρκων να δημιουργήσει ένα border effect στις δυο ΘΠΠ που θα βλάψει σημαντικά τα είδη και τα προστατευτέα οικοσυστήματα. Απαιτείται αποσαφήνιση για την κατάτμηση των δυο πάρκων έναντι της ένωσής τους με οικολογικό διάδρομο και η δέσμευση εξασφάλισης οικολογικού διαδρόμου στο μέλλον.

Ειδική πρόταση

Παρότι η παρούσα οριοθέτηση του πάρκου κρίνεται αναντίστοιχη της οικοσυστημικής προσέγγισης, η εγκαθίδρυση της προστατευόμενης περιοχής είναι αναγκαία και προκρίνεται η άμεση νομοθέτηση της. Για τον λόγο αυτό, η Greenpeace προτείνει την επίσημη δέσμευση επέκτασης της προστατευόμενης περιοχής, με προσάρτηση αναγνωρισμένων εκτάσεων βιολογικής και οικολογικής σημασίας (όπως το Σύνολο της Ελληνικής Τάφρου) στο άμεσο μέλλον και πριν το 2030. Απαιτείται η συνέχιση της προσπάθειας για την προστασία της θάλασσας και πέραν του στόχου 30%. Τίθεται ερώτημα αναφορικά με τη συνδεσιμότητα των δυο πάρκων και εξασφάλισης οικολογικών διαδρόμων, καθώς και με την επέκταση του προστατευτικού καθεστώτος σε περιοχές της Τάφρου και Κρήτης λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες βιολογικές πραγματικότητες ειδών όπως η μεσογειακή φώκια και τα ενδημικά πουλιά που μεταναστεύουν στην υποσαχάρια αφρική.

Προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στην επίτευξη του υπό-στόχου 10% με την καθιέρωση περιοχών απόλυτης προστασίας, αλλά και διατήρηση της απόλυτης προστασίας όπου ήδη υφίσταται (π.χ. Κόλπος Λαγανά). Η Greenpeace εφιστά την προσοχή στη χρήση της οικοσυστημικής προσέγγισης και μιας ποιοτικής, έναντι ποσοτικής, αντιμετώπισης η οποία θα μεριμνήσει να προστατευτούν απόλυτα περιοχές υψηλής σημασίας για τα είδη - όπως προτείνεται στην αντίστοιχη έκθεση. Σημαντική κρίνεται επίσης η αποσαφήνιση του όρου “Απόλυτη Προστασία” από πλευράς του νομοθέτη με τρόπο που θα διευκολύνει την ουσιαστική επιτήρηση και διαχείριση του Πάρκου.

B. Αναπτυξιακό Μοντέλο

Η Greenpeace τονίζει ότι το σχέδιο ΘΠΠ Ιονίου φαίνεται να προωθεί την οικιστική, παραθεριστική και τουριστική ανάπτυξη της περιοχής σε βαθμό που πιθανότατα έρχεται σε αντίθεση με τη βιώσιμη ανάπτυξη και την αποτελεσματική προστασία της περιοχής. Τονίζουμε ότι η Μελέτη εντοπίζει τις συνέπειες που οι θαλάσσιες μετακινήσεις, η ηχορύπανση, οι σεισμικές δονήσεις κ.α. επιφέρουν στα είδη και τα οικοσυστήματα, Αυτές λαμβάνονται ως δεδομένο.

Ειδική Πρόταση

Όπου υπάρχει μια αναγνωρισμένη προϋπάρχουσα προβληματική συνθήκη, κρίνεται αναγκαία η διαχείρισή της με ρυθμιστικά και απαγορευτικά μέσα και σίγουρα όχι η επιδείνωση της με επιπρόσθετες πιέσεις.

Κρίνεται αναγκαία η μελέτη της επίδρασης και των επιπτώσεων των προτεινόμενων τουριστικών διαδρομών, καθώς και το περιβαλλοντικό κόστος των υποστηρικτικών εγκαταστάσεων που περιγράφονται στην μελέτη.

Κρίνεται απαραίτητη η συνεργασία των εμπλεκόμενων υπουργείων και αρχών με στόχο την ευθυγράμμιση περιβαλλοντικών, οικονομικών και κοινωνικών στόχων. Κρίνεται αναγκαία η υιοθέτηση περιβαλλοντικών προτεραιοτήτων, τόσο από μεριάς της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, όσο και από την πλευρά της πολιτείας και της διοίκησης συνολικά.

Κρίνεται κρίσιμη η επαναξιολόγηση αναπτυξιακών/ τουριστικών πρωτοβουλιών όπως η εισαγωγή κρουαζιερόπλοιων, τα τουριστικά σχέδια που περιλαμβάνουν εκμετάλλευση των σπηλαίων καθώς και οι προτάσεις που εντάσσονται στην γαλάζια ανάπτυξη. Κρίνεται αναγκαία η αποσαφήνιση του όρου “Γαλάζια Ανάπτυξη” και η εις βάθος ανασκόπηση περί συμβατότητας εξορυκτικού μοντέλου με βιώσιμη ανάπτυξη-έμφαση στις προτάσεις υποβρύχιων αγωγών. Κρίνεται αναγκαία η ουσιαστική αναδιατύπωση του αναπτυξιακού μοντέλου και ανακατεύθυνσή του προς τον οικοτουρισμό και τον ποιοτικό τουρισμό όπως προτείνεται στην ΣΜΠΕ Νοτίων Κυκλάδων. Κατ’ ελάχιστο κρίνεται κρίσιμη η εκπόνηση συμπληρωματικής μελέτης που θα χαρτογραφήσει τις διαδρομές των κητώδων και θα ενημερώσει τη χάραξη θαλάσσιων οδών προς τα τουριστικά πλοία ώστε να αποφεύγονται διαδρομές σημασίας για τα κητώδη. Κρίνονται απαραίτητες ρυθμιστικές τροποποιήσεις αναφορικά με τη θαλάσσια μετακίνηση ώστε να προστατεύουν τα κητώδη.

Ενδεικτικά:

- Χρήση γεωπληροφοριακών συστημάτων για αποφυγή όχλησης ζώων στις κρίσιμες για αυτά περιοχές από πλοία/ κρουαζιερόπλοια/ ιστιοπλοϊκά κ.ο.κ.
- Η νομοθέτηση για ελαχιστοποίηση της ταχύτητα (κάτω από 10 κόμβους) σε περιοχές σημασίας για τα κητώδη.

Γ. Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας & Εξορύξεις

Στη Μελέτη εντοπίζονται προβληματικές διατυπώσεις και ασαφείς στρατηγικές αναφορικά με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την πράσινη μετάβαση. Με ανησυχία εντοπίζεται μια άκριτη υιοθέτηση του αναπτυξιακού μοντέλου εξορύξεων υδρογονάνθρακα, που αντιβαίνει όχι μόνο στην ουσιαστική ενεργειακή μετάβαση, αλλά και στην προστασία των βιοτόπων. Ενώ η ίδια μελέτη εντοπίζει τις συνέπειες των εξορύξεων και των σεισμικών ερευνών για είδη υπό προστασία, παράλληλα η ανάπτυξη του τομέα υδρογονανθράκων λαμβάνεται ως δεδομένη.

Σαφής υφολογική διαφορά που δεν αιτιολογείται με οποιονδήποτε αντικειμενικό τρόπο.

- **Άρθρο 3.1.4./ ΣΜΠΕ Αιγαίου** Για τα αιολογικά πάρκα:

“Επίσης η έκθεση σε απειλές όπως τα αιολικά πάρκα...μπορεί να επηρεάζουν αρνητικά τη διατήρηση ευρύτερων συμπλεγμάτων αποικιών.

Και

“Λαμβάνοντας υπόψη το μέγεθος των χερσαίων εκτάσεων της περιοχής μελέτης γίνεται προφανές ότι δεν υπάρχουν περιοχές όπου θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι μπορούν να εγκατασταθούν Αιολικά Πάρκα χωρίς να υπάρχουν επιπτώσεις σε αυτά.”

Αντιθετικά,

- **Άρθρο 3.2/ ΣΜΠΕ Αιγαίου:**

Εξορυκτικές δραστηριότητες: τα νησιά της Μήλου και της Κιμώλου έχουν εδώ και αρκετές δεκαετίες έντονη οικονομική δραστηριότητα που σχετίζεται με εξορύξεις. Οι σχετικές χρήσεις είναι περιβαλλοντικά αδειοδοτημένες και διεξάγονται σε συγκεκριμένες θέσεις.

- **Άρθρο 4.1**

Αίσθηση προκαλεί η στάση της ΣΜΠΕ Αιγαίου απέναντι στις εξορυκτικές δραστηριότητες καθότι η ίδια μελέτη στο άρθρο 4.1 δηλώνει ότι: “...αερίων του θερμοκηπίου για τον περιορισμό της υπερθέρμανσης του πλανήτη στο μέγιστο μεταξύ 1,5°C και 2°C είναι βασική προϋπόθεση για τη δυνατότητα λήψης μέτρων ώστε να γίνουν τα θαλάσσια οικοσυστήματα πιο ανθεκτικά”.

Απαιτείται αποσαφήνιση του πώς ο στόχος μείωσης της υπερθέρμανσης του πλανήτη συνάδει με την αδειοδότηση ερευνών για ορυκτά καύσιμα, και δη σε απόλυτη εγγύτητα με ΘΠΠ.

Τέτοιου είδους εκφράσεις απαιτούν άμεση αναδιατύπωση, καθώς δίνουν την αίσθηση ότι ενώ οι εξορύξεις τελούνται με βάσει περιβαλλοντικές μελέτες και άδειες, το ίδιο δεν ισχύει για τα αιολικά πάρκα. Υπενθυμίζεται ότι οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας επίσης λειτουργούν με άδειες και μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η αρνητική χροιά που συνυφαίνεται με τα αιολικά πάρκα υποτιμά την αντικειμενικότητα των μελετών, και υποτιμά επίσης την πολύ αληθινή απειλή που οι εξορυκτικές δραστηριότητες μπορούν να επιφέρουν στα είδη, όπως στην ορνιθοπανίδα και δη στα μεταναστευτικά είδη αν αδειοδοτηθούν εξορύξεις στην περιοχή της Κρήτης. Ενώ η **ΣΜΠΕ Αιγαίου/ Άρθρο 3.2** αναγνωρίζει τον κίνδυνο ρύπανσης και αναφέρει τη διάχυση χημικών στη θάλασσα ή πετρελαιοκηλίδας, δεν γίνεται ρητή αναφορά στον κίνδυνο των εξορυκτικών δραστηριοτήτων που μπορούν να επιφέρουν τέτοιου είδους ζημιές. Παρότι οι δυο μελέτες αντιμετωπίζουν διαφορετικά σενάρια και κινδύνους και άρα επικεντρώνονται σε άλλες απειλές Προκαλεί εντύπωση η έλλειψη σύνδεσης, ειδικά στην αξιολόγηση κινδύνων και απειλών μεταξύ των δύο μελετών, π.χ. απειλή εξορύξεων.

Παρότι και οι δυο μέθοδοι παραγωγής ενέργειας έχουν αναμφίβολα συνέπειες στο οικοσύστημα, παρατηρείται μια ανισοβαρής εστίαση στις αρνητικές συνέπειες των αιολικών πάρκων, και αναντίστοιχη με την εστίαση στις αρνητικές συνέπειες των εξορυκτικών δραστηριοτήτων. Η διαφορά αυτή στην εστίαση δεν αντιστοιχούν στο πραγματικό μέγεθος απειλής των μεν και δε. Ενδεικτικά, οι αρνητικές συνέπειες των αιολικών πάρκων αφορούν: όχληση και πρόσκρουση με πτηνά (που μπορεί να μετριαστεί με τις απαραίτητες περιβαλλοντικές μελέτες και σωστό χωροταξικό σχεδιασμό), όχληση και ηχορύπανση (κατά την κατασκευή), μπορούν να

αποτραπούν και μετριαστούν μερικώς με τήρηση περιβαλλοντικών όρων αναφορικά με την τοποθέτησή τους. Οι αρνητικές συνέπειες των εξορύξεων αφορούν: επικίνδυνη όχληση με τη μορφή σεισμικών ερευνών, συνεχή όχληση κατά τη λειτουργία τους, διατάραξη οικοσυστήματος, συνεχείς εκπομπές επικίνδυνων θερμοκηπιακών αερίων και κίνδυνο ατυχημάτων. Επομένως, παρότι καμία εκ των δύο επιλογών δεν είναι οικοσυστημικά ουδέτερη, παρατηρείται ότι η έντονη επίκριση της μιας και η άκριτη αποδοχή απαιτεί, στα πλαίσια μιας μελέτης περιβαλλοντικής συνέπειας, επαναξιολόγηση και αναδιατύπωση με αυστηρά οικοσυστημικούς όρους.

Τέλος, επίκληση σε αισθητικά κριτήρια και την επίδραση τους στον τουρισμό (στην περίπτωση των αιολικών πάρκων) απαιτεί αναδιατύπωση και χρήζει αντι-επιχειρήματος για τις αρνητικές επιπτώσεις που επιφέρουν στον τουρισμό οι εξορύξεις, οι κίνδυνοί τους και τα λοιπά υποστηρικτικά έργα.

Παράλληλα, ακόμη και όπου η μελέτη αναγνωρίζει και παραθέτει τους υπαρκτούς κινδύνους που προκύπτουν από τις εξορύξεις, δεν αντιπροτείνει κάποια λύση και σίγουρα δεν καθιστά σαφές πώς θα αλλάξει η περιγραφόμενη κατάσταση μετά την θεσμοθέτηση του πάρκου.

Δ. Αλιεία:

Έλεγχος

- **Άρθρο 3.2/ ΣΜΠΕ Αιγαίου**

Η μείωση των ιχθυοαποθεμάτων στο Αιγαίο αναγνωρίζεται ως πολύ σημαντική καθώς επηρεάζει τις τοπικές κοινότητες και πολλά από τα προστατευτέα αντικείμενα της ΘΠΠ Αιγαίου. Παρότι η μελέτη αναγνωρίζει τα παραπάνω, δεν προτείνει απτούς τρόπους διαχείρισης των ιχθυοαποθεμάτων. Προκύπτει εύλογα το ερώτημα αναφορικά με τον έλεγχο της παράνομης αλιείας και την επιστράτευση του Global Fishing Watch και συγκεκριμένα με ποιον τρόπο θα ενταχθεί και θα υλοποιηθεί η σχετική πληροφορία στο ολο σύστημα ελέγχου. Επισημαίνεται ότι η μεγάλη έκταση του ΘΠΠ και η νησιωτικότητα προβλέπεται να καταστήσουν δύσκολο τον έλεγχο. Η εμπειρία από άλλες ΘΠΠ όπως το πάρκο Αλοννήσου-Βορείων Σποράδων δείχνει ότι ο συντονισμός και επίβλεψη της περιοχής απαιτεί συντονισμό, συστήματα, εξοπλισμό και διοικητικές ρυθμίσεις που θα πρέπει να αποτυπώνονται σαφώς στο σχετικό ΠΔ.

10%

- **Άρθρο 3.2/ ΣΜΠΕ Αιγαίου:** *“αναμένεται ότι η επί της ουσίας εφαρμογή ρυθμίσεων ή και απαγόρευσης της αλιείας γύρω από συγκεκριμένες νησίδες του Πάρκου”*

Το καθεστώς απόλυτης προστασίας ή no take zones σε συγκεκριμένες περιοχές του πάρκου απαιτεί άμεση και ικανοποιητική αποσαφήνιση. Όχι μόνο είναι δεσμευτική η κάλυψη του ποσοστού 10% , που τώρα δεν καλύπτεται, αλλά η σαφής οριοθέτηση no take zones με ποιοτικά και οικοσυστημικά κριτήρια κρίνεται αναγκαία.

Ε. Μεταξύ των 2 Ερευνών

Παρότι οι δυο ΣΜΠΕ αφορούν ξεχωριστές περιοχές με διαφορετικές γεωμορφολογικά και κοινωνιολογικά χαρακτηριστικά, η θέαση τους συνδυαστικά δεν είναι παράλογη.

Καταρχάς, οι δυο μελέτες ανακοινώθηκαν μαζί εκφράζοντας μια προσπάθεια ενιαίας περιβαλλοντικής πολιτικής και μια αλλαγή ρότας από την αποσπασματική άσκηση προστατευτικών μέτρων.

Δευτερευόντως, η σημαντική χωρική εγγύτητα των 2 πάρκων επιβάλλει μια κοινή προσέγγιση. Επισημαίνεται ότι η απόσταση μεταξύ των ορίων των δυο πάρκων (ΝΑ όριο ΘΠΠ Ιονίου- Αντικύθηρα) και ΝΔ όριο ΘΠΠ Αιγαίου Ανάνες είναι μόλις 105 km. Αυτό σημαίνει ότι εκ των πραγμάτων σε κάποιο έστω ποσοστό τα δυο πάρκα αφορούν ίδια οικοσυστήματα, κοινά ενδιαίτηματα και κοινά είδη. Με βάση λοιπόν την οικοσυστημική προσέγγιση κρίνεται απαραίτητο τα μέτρα προστασίας στο μεν και στο δε να αντιπαραβάλλονται και να αναλυθούν μαζί.

Τρίτον, πολλά από τα προστατευτέα αντικείμενα των δυο πάρκων είναι κοινά, σημαντικά εκ των οποίων η μεσογειακή φώκια, ο ζιφίος, ο φυσητήρας και τα δελφίνια. Και πάλι λοιπόν, με βάση την οικοσυστημική προσέγγιση και την αυτονόητη αναγνώριση ότι τα ζώα δεν γνωρίζουν σε ποια θαλάσσια περιοχή ή προστατευτικό καθεστώς υπόκεινται, η θέαση των πάρκων πρέπει να γίνεται από κοινού. Τέλος, η συνδυαστική θέαση των πάρκων συνάδει με τη λογική ενοποίησης των προστατευόμενων περιοχών στη χώρα.

Λαμβάνοντας αυτά υπόψη λοιπόν προκύπτουν κάποιες ενδιαφέρουσες αποκλίσεις από τις 2 ΣΜΠΕ:

1. Μέγεθος και scope

Αίσθηση προκαλεί η τεράστια διαφορά μεγέθους των δυο μελετών, η μεθοδολογία και τα εργαλεία. Δεδομένου ότι και στο Ιόνιο και στο Αιγαίο οι ΘΠΠ καλύπτουν μια τεράστια περιοχή με έντονο χαρακτήρα νησιωτικότητας, δεν προκύπτει λογικά η λογική της απόκλισης. Τα εργαλεία χαρτογράφησης και η φέρουσα ικανότητα της μελέτης στο Ιόνιο φαίνεται να υπερτερεί σημαντικά έναντι αυτής στο Αιγαίο, παρότι η οικολογική σημασία των περιοχών της ΘΠΠ Αιγαίου δεν πρέπει να υποτιμηθεί. Για παράδειγμα, η χρήση γεωπληροφοριακών συστημάτων GIS θα ήταν εξαιρετικά χρήσιμη στη Μελέτη του Αιγαίου, ειδικά αναφορικά με τα φωλιάσματα και τις μετακινήσεις της προστατευτέας ορνιθοπανίδας. Βάσει της πρότασης της μελέτης για εγκαθίδρυση ζώνης πλάτους 3 νμ από αποικίες πτηνών και φωλιές φωκιών, η ουσιαστική χαρτογράφηση αυτών των εκτάσεων κρίνεται αναγκαία.

2. Στόχευση και χαρακτήρας

Αναφορικά με τον Τουρισμό:

Η ΣΜΠΕ Αιγαίου: εστιάζει στον “Ποιοτικό τουρισμό”, τις “φυσιολατρικές υπηρεσίες”, ενώ προτείνει μια θετική σύνδεση μεταξύ τουρισμού και διαχείρισης του ΘΠΠ με στόχο την ευαισθητοποίηση (Σελ. 88).

Αντίθετα, η ΣΜΠΕ Ιονίου αποδέχεται ένα πιο επιθετικό αναπτυξιακό μοντέλο, που προαπαιτεί σειρά έργων και υποδομών, με τη μαζική τουριστικοποίηση και αστικοποίηση της περιοχής του Ιονίου στον ορίζοντα.

Η απόκλιση μεταξύ των 2 ερευνών είναι αισθητή και απολύτως προβληματική.

ΣΤ. Στρατιωτικές Ασκήσεις

Προκαλεί ανησυχία η σύμπτωση περιοχών στρατιωτικών ασκήσεων με ενδιαίτηματα υψηλής σημασίας για κητώδη θηλαστικά. Η αρνητική αυτή αλληλοεπικάλυψη υποδηλώνει την ανάγκη συντονισμού μεταξύ Υπουργείων για την ουσιαστική και εις βάθος προστασία της θάλασσας και των οικοσυστημάτων.